

Водзыў
на дысертацию Івана Іванавіча Сацукевіча
«Урбананімія Мінска (1793–1991 гг.)», якая прадстаўлена на саісканне
вучонай ступені кандыдата гістарычных навук па спецыяльнасці
07.00.02 – айчынная гісторыя

Дысертацийнае даследаванне І.І. Сацукевіча было падрыхтавана ў рамках дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў «Гісторыя беларускай нацыі, дзяржаўнасці і культуры» (тэрмін выканання 2006–2010 гг.), зацверджанай пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь № 512 ад 17 мая 2005 г., дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў «Гісторыя, культура, грамадства, дзяржава» (2011–2015 гг.), прынятай Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь 9 чэрвеня 2010 г. пастановай № 886, дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў «Эканоміка і гуманітарнае развіццё беларускага грамадства» (2016–2020 гг.).

Дысертацийнае даследаванне І.І. Сацукевіча цалкам адпавядае спецыяльнасці 07.00.02 – айчынная гісторыя, а таксама галіне «гістарычныя навукі».

Тэма дысертации «Урбананімія Мінска (1793–1991 гг.)» з’яўляецца актуальнай для айчыннай гісторыі. Для беларускай гістарыяграфіі дадзеная тэматыка вельмі запатрабавана.

Цікавае ў грамадстве да паходжання ўнутрыгарадскіх назваў Мінска з’яўляецца стабільнай і запатрабаванай. Усім, хто пражывае ў сталіцы Рэспублікі Беларусь, хочацца ведаць пра паходжанне назваў вуліц, плошчаў, мікрараёнаў, адказаць на пытанне, чаму тая ці іншая вуліца так называецца ці неаднаразова змяняла сваё найменне. У сувязі з чым з’яўляецца неабходным комплекснае навуковае даследаванне ўрбананімнай прасторы Мінска, выяўленне і дасканалае вывучэнне гістарычных назваў горада, лакалізацыя іх на сучаснай карце Мінска, выяўленне прычын і фактараў неаднаразовых змен урбананімнага ландшафту.

У кандыдацкай дысертации, падрыхтаванай І.І. Сацукевічам, праведзена сістэмнае даследаванне ўрбананіміі Мінска 1793–1991 гг. У працы вызначаны прычыны і фактары змен гарадской тапаніміі, вызначаны спосабы і прынцыпы яе фарміравання, вылучаны яе асноўныя этапы, паказваецца сувязь паміж урбананіміяй Мінска і грамадска-палітычным і сацыяльна-эканамічным развіццём горада.. Работа І.І. Сацукевіча з’яўляецца першым вырашэннем дадзеных навуковых праблем.

Адзначу, што дысертант падышоў да вырашэння навуковай праблемы старанна і творча. Упершыню ў айчыннай гістарыяграфіі паказаны ўсе назвы галоўнай гарадской вуліцы праспекта Незалежнасці, зроблены табліцы масавых перайменаванняў гарадскіх вуліц; вызначаны знікшыя ў XX стагоддзі назвы гарадскіх прадмесцяў і ўрочышчаў.

Атрыманыя навуковыя вынікі І.І. Сацукевіча з’яўляюцца грунтоўнай базай для далейшага вывучэння гісторыі Мінска, гісторыі беларускіх гарадоў,

як кразнаўчы матэрыял і як аснова для падрыхтоўкі музейных выстаў і экспазіцый, тэкстаў экскурсій.

Высновы, асноўныя палажэнні, якія выносіць І.І. Сацукевіч на абарону, прайшлі першапачатковую апрабацыю, вызначаюцца дакументальнай абгрунтаванасцю і высокай навуковай верагоднасцю. Асноўныя палажэнні і вынікі даследавання, якія змешчаны ў дысертацыі, абмяркоўваліся на 18 навуковых канферэнцыях. Прычым дысертант рабіў упор на апрабацыю вынікаў сваіх даследаванняў на спецыялізаваных мерапрыемствах: канферэнцыях “Мінск і мінчане: дзесяць стагоддзяў гісторыі (да 940-годдзя горада)” (7–9.09.2007 г., РБ, г. Мінск); «Мінск і мінчане: 10 стагоддзяў гісторыі (да 510-годдзя атрымання Менскам магдэбургскага права)» (г. Мінск, 4–5 верасня 2009 г.); «Мінск і мінчане: дзесяць стагоддзяў гісторыі. Сацыяльныя структуры і паўсядзённасць» (г. Мінск, 15–16 верасня 2011 г.); “Мінск і мінчане: дзесяць стагоддзяў гісторыі (да 955-годдзя горада)» (Мінск, 9–10 сентября 2022 г.); V Міжнародным кангрэсе гісторыкаў Беларусі “Гістарычная навука Беларусі: асобы, канцэпцыі, дасягненні (да 95-годдзя Інстытута гісторыі НАН Беларусі)” (15–16.10.2024 г., РБ, г. Мінск) і інш.

Вынікі дысертацыйнага даследавання апублікаваны поўна. 44 публікацыі саіскальніка адлюстроўваюць асноўны змест і палажэнні дысертацыйнага даследавання. У спіс публікацый саіскальніка ўключаны: 8 артыкулаў ў навуковых часопісах, якія ўваходзяць у Пералік выданняў, зацверджаных ВАК Беларусі, 36 – у зборніках навуковых прац і ў зборніках матэрыялаў навуковых канферэнцый. Агульны аб’ём публікацый складае 16 друкаваных аркушаў.

Змест дысертацыі, яе структура, асноўныя часткі працы, а таксама аўтарэферат выкананы ў адпаведнасці з патрабаваннямі ВАК Беларусі па афармленню дысертацыйных даследаванняў.

Аўтарэферат дысертацыі змяшчае асноўныя вынікі, палажэнні праведзенай навуковай работы і цалкам адпавядае структуры, зместу дысертацыйнага даследавання.

Неабходна адзначыць, што дысертацыйнае даследаванне мае вялікі практычны патэнцыял. Змешчаныя ў дысертацыі факталагічны матэрыял і вынікі даследавання могуць быць выкарыстаны пры падрыхтоўцы абагульняючых прац па гісторыі беларускіх гарадоў і для падрыхтоўкі музейных выстаў і экспазіцый, тэкстаў экскурсійных маршрутаў па Мінску. Асаблівую цікавасць дысертацыйнае даследаванне ўяўляе для спецыялістаў, якія займаюцца вывучэннем гісторыі Мінска. Матэрыялы дысертацыі ўжо выкарытаны ў рабоце Камісіі па найменаванні гарадскіх вуліц пры Мінгарвыканкаме (акт укаранення ад 26 красавіка 2010 г.; выпіска з пратакола № 1/22 пасяджэння камісіі па найменаванні і перайменаванні праспектаў, вуліц, плошчаў і іншых састаўных частак г. Мінска ад 15 красавіка 2022 г.) і будуць карысны ў далейшым для найменавання новых вуліц, паркаў, мікрараёнаў і станцый метро. Матэрыялы дысертацыйнага даследавання былі выкарыстаны пры выкладанні курса “Гісторыя” ў

Беларускім дзяржаўным эканамічным універсітэце (акт укаранення ад 18 мая 2022 г.).

Дысэртацыя складаецца са спіса тэрмінаў і азначэнняў, спіса скарачэнняў і ўмоўных абазначэнняў, уводзінаў, агульнай характарыстыкі працы, чатырох глаў, заключэння, спіса выкарыстаных крыніц, дадаткаў.

Для рэалізацыі пастаўленых мэты і задач даследавання уведзены ў навуковы зварот комплекс раней неапрацаваных архіўных крыніц і карт Мінска з уласнай калекцыі дысертанта.

Даследаванне мае завершаны характар і з'яўляецца самастойнай працай дысертанта. Матэрыялы даследавання выкладзены лагічна, паслядоўна, дастаткова поўна, з неабходнай аргументацыяй. Лічу, што кваліфікацыя саіскальніка адпавядае навуковай ступені кандыдата гістарычных навук.

Абгрунтаванасць і верагоднасць высноў, да якіх прыходзіць у дысэртацыйным даследаванні І.І. Сацукевіч, абапіраюцца на агульнанавуковыя прынцыпы і спецыяльныя метады гістарычнага пазнання. Тэарэтычнай і метадалагічнай асновай дысэртацыі з'яўляюцца аб'ектыўнасць, гістарызм, сістэмнасць. У палажэннях, якія выносяцца на абарону, у абагуленым выглядзе адлюстраваны думкі і высновы, якія вынікаюць з аўтарскага аналізу матэрыяла, выкладзенага ў дысэртацыі. Усе чатыры палажэнні ўтрымліваюць навуковую каштоўнасць, заснаваны на крыніцазнаўчай базе. Палажэнні і высновы дысэртацыйнага даследавання адпавядаюць праблемнаму полю дысэртацыйнага даследавання, пастаўленым мэце і задачам. Яны сфармуляваны карэктна, маюць завершаны характар.

Дысэртацыя І.І. Сацукевіча з'яўляецца самастойным кваліфікаваным даследаваннем, утрымлівае новыя навукова абгрунтаваныя палажэнні, якія вырашаюць важную навуковую задачу ў галіне айчыннай гісторыі

Лічу, што І.І. Сацукевіч заслугоўвае прысуджэння навуковай ступені кандыдата гістарычных навук па спецыяльнасці 07.00.02 – айчынная гісторыя за:

- першае ў айчыннай гістарыяграфіі комплекснае навуковае даследаванне ўрбананіміі Мінска 1793–1991 гг.;
 - вызначэнне гістарычных першапачатковых назваў вуліц, плошчаў і прадмесцяў Мінска, тлумачэння іх паходжання і лакалізацыю на карце Мінска;
 - выяўленне спосабаў фарміравання ўрбананімнага ландшафту Мінска ў 1793–1991 гг. – аўтаномнага і інстытуцыянальнага;
 - вылучэнне ва ўрбананіміі Мінска ў 1793–1991 гг. чатырох этапаў: 1) 1793–1865 гг.; 2) 1866–1916 гг.; 3) 1917–1944 гг.; 4) 1945–1991 гг.;
 - вызначэнне важнейшых фактараў фарміравання ўрбананіміі Мінска ў 1793–1991 гг.: сацыяльна-эканамічнага і грамадска-палітычнага;
 - выяўленне прынцыпаў фарміравання ўнутрыгарадскіх назваў Мінска ў 1793–1991 гг.
- Лічу, што дысэртацыйнае даследаванне Сацукевіча І.І. «Урбананімія Мінска (1793–1991 гг.)» цалкам адпавядае патрабаванням, якія прад'яўляюцца да

прац для прысуджэння вучонай ступені кандыдата гістарычных навук па спецыяльнасці 07.00.02 – айчынная гісторыя.

Загадчык кафедры эканамічнай
гісторыі Сацыяльна-эканамічнага
факультэта Беларускага дзяржаўнага
эканамічнага ўніверсітэта,
кандыдат гістарычных навук, дацэнт

09.06.2025

Д.М. Чаркасаў

